

J A S A I A LXIV: 1—9.

Vers 1. *Och! dat Gij de hemelen scheurdet! dat Gij neder kwaamt! dat de bergen, van Uw aangezicht vervlooten:*

Vers 2. *Gelijk een smeltvuur brandt en het vuur de wateren doet ophobbelen; om Uwen Name Uwen wederpartijders bekend te maken! laat alzoo de heidenen van Uw aangezichte beven.*

Vers 3. *Toen gij vreesselijke dingen dedet, die wij niet en verwachtten: Gij kwaamt neder, van Uw aangezicht vervloten de bergen.*

Vers 4. *Ja van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, noch geen oog heeft het gezien, behalven Gij, O God, wat hij doen zal dien die op hem wacht.*

Vers 5. *Gij ontmoet den vrolijken, en die geregtigheid doet, den genen die Uwer gedenken op Uwe wegen: ziet, gij waart verbolgen, om dat wij gezondigd hebben; in de zelve is de eeuwigheid, op dat wij behouden wierden.*

Vers 6. *Doch wij alle zijn als een onreine, en alle onze geregtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed: en wij alle vallen af, als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg, als een wind.*

Vers 7. *En daar is niemand, die Uwen Name aanroept, die zich opwekt, dat hij Uw aangrijpe: want gij verbergt Uw aangezichte voor ons, en Gij doet ons smelten, door het middel van onze ongeregtigheden.*

Vers 8. *Doch nu Heere, Gij zijt onze Vader: wij zijn leem, en gij zijt onze pottbakker, en wij alle zijn uwer handen werk.*

Vers 9. *Heere weest niet zoo zeer verbolgen, en gedenkt niet eeuwiglijk der ongeregtigheid: ziet, aanschouwt doch, wij allen zijn Uw volk,*

Dewijl het groote werk, en de pligt van dezen dag, van ons allen vordert, dat wij ons op het diepste, voor den hoogen God, den Heere der gansche aarde verootmoedigen, om (1) Hem, onzen beklagelijken en ellendigen staat, voor oogen te stellen. (2) Om onze zonden, als de waarachtige oorzaken daarvan, met hartelijk berouw en droefheid, voor Hem te belijden. (3) Om ons daarvan heden, opregtelijk te bekeeren, tot den Heere onzen God. (4) En om Hem vuriglijk, om Zijne genade en verlossing te smeeken. — Dewijl dit, zeg ik, nu alzoo heden, onze allergrootste pligt en werk is, zoo hebben wij gedacht, om ons heden daartoe, tot bestuur, opwekking, en behulpzaamheid te bedienen van eenige voorschriften of modellen, van krachtige en ootmoedige gebeden, van welken oudtijds het volk Gods, in diergelijke ellenden en zwarigheden, met vrucht pleeg gebruik te maken, en die ons, tot dat zelfde einde, in het Heilig Woord zijn nagelaten. Hetgene wij voor dit morgen-uur, best gevoegelijk oordeelden, ontmoeten wij hier in de woorden van den Tekst; hetwelk wij dan, met den bijstand des Heeren, eerst wat nader, doch slechts kort en hoofdzakelijk, tot een ieders onderwijzing, zullen verklaren, en er dan ook voor ons zelve, een goed gebruik van zullen zoeken te maken, naar de gelegenheid des tijds.

In het gemeen moeten wij u zeggen, tot opening van dit voorkomend gebed, van des Heeren volk, dat de Profeet Jesaïas, die een geruimen tijd, voor de wegvoering van het Joodsche volk, naar de Babylonische gevangenis, onder hun geleefd heeft, nogtans als een Profeet des Heeren, dit droevig onheil, reeds lang te voren, in den geest voorzien, en hun wel duidelijk bij voortgang hunner zonden, in Gods Naam bedreigd en voorgezegd heeft; en dat hij de zware en droevige ellenden, van het volk Gods als toen, en ook in latere tijden, te gemoet ziende, die hun, om hunner zonden wil, zeker zouden overkomen, dan

reeds vooraf, in zijne predikationen door den Profetschen Geest, ook een model of voorschrift, van een zeer krachtig en ootmoedig gebed, voor hun heeft opgesteld, waarvan het volk Gods als dan, in hunne droevige tegenspoeden en zwaarigheden, zoo in Babel als daarna, in latere tijden, tot aan het einde der wereld, zich telkens zoude bedienen, om zich daar mede plegtig, voor den Heere hunnen God te vernederen, en hunne verlossing bij Hem te zoeken. Wanneer men de zaken, die in dit, en in het voorgaande Kapittel, worden voorgesteld, in dier voege begrijpt en opvat, dan worden dezelve gereedelijk, van eene algemeene nuttigheid en gebruik; en dan behoeft men, met onze hedendaagsche uitleggers, niet lang en breed te twisten, op welke tijden en zwaarigheden men den inhoud, van deze twee Kapittels, volgens het oogmerk van den Profeet, en het verband zijner zaken, zoo bepaald zal toepassen.

Wij zullen dit gebed van onzen Tekst, als best geschikt tot ons oogmerk, dan nu, volgens dien algemeenen uitlegregel, liefst nemen en toepassen, op den bedroefden en jammerlijken staat des Joodschen volks, in de Babyljonische gevangenis, wanneer hun Land, van de Chaldeën overheerd en verwoest, hun stad en tempel geplunderd, en met vuur verbrand was; hunne Vorsten en Overheden wreedelijk gedood, en zij in de ellendigste slavernij en ballingschap, naar Babel gevoerd werden; alwaar zij nu zaten, in de hoogste smaad, jammer en verdrukking; beroofd van alle hunne gewenschte genietingen; belast met Gods toorn, en met de schuld hunner zonden, ziende nergens eenige ontkoming, noch verlossing voor hun, dan enkel in de magt, getrouwheid, wijsheid en onveranderlijke barmhartigheid, van den Heere hunnen God, voor wien zij zich, in deze hunne hoogste ellende, dan nu ook zeer ootmoedig vernederden, en Hem om Zijnen Goddelijken bijstand, genade en verlossing, zeer vurig smeeken en aanroepen; gelijk wij dit hun gebed, dan nu eens wat nader zullen gaan inzien.

Daar in komen ons verscheiden stukken of zaken voor, die eene zeer bekwame stoffe van een gebed, in zoo dringenden en zwaren nood uitmaken. (1)

Stellen zij hunne smeekingen en begeerten, den Heere hoofdzakelijk voor vs. 1, 2. (2) Dan dringen zij die op Gods gemoed aan, door verscheidene krachtige beweging of drangredenen vs. 3—5. (3) Hier op doen zij eene hartelijke en ootmoedige belijdenis van alle hunne zonden, voor den Heere, als die de eigenlijke oorzaken waren, van alle deze hunne droevige ellenden vs. 6, 7. (4) Dan stellen zij Gods toorn en oordeel, zich daar over voor vs. 7. (5) En dan gaan zij na dit alles, weder op nieuw, aan het smeeken en pleiten, voor den Heere, dat Hij hen, onwaardigen, uit hoofde van Zijn onveranderlijk verbond, toch wilde helpen en genadig zijn, en Zijnen toorn van hen afwenden vs. 8, 9.

A. Belangende dan eerst hunne begeerte en smeeking, die stellen zij aldus, met grooten ernst en beweging des harten, den Heere voor: *och! dat gij de hemelen scheurdet! dat enz.* Het woordje *och!* waarmee zij hun gebed beginnen, is doorgaans van groote kracht en nadruk, in de zaken, daar het in gebruikt wordt; en daarom komt het zoo dikwijls voor, in de gebeden der heiligen. Hier ter plaats gebruikt het Gods volk, als een woord van klagt en geschrei, om uit te drukken. (1) Het smartelijk gevoel dat zij hebben, van hunne zwaarigheden en ellenden, die zoo groot en menigvuldig waren, dat zij er bitterlijk over klagende, in de benaauwdheid hunner harten, er aldus klagend over moesten uitroepen: *och!* even als Amos V: 16, *in alle straten zal rouwklage zijn, en in alle wijken zullen zij zeggen: och! och!* (2) Als eene beroering en hartsbeweging, om uit te drukken, hoe zeer hun aller gemoed, hier voor den Heere, aangedaan en bewogen was in het gebed, zoo dat zij het niet konden inhouden, maar luidkeels, met een *och!* moesten uitroepen. Niet anders, dan Daniel ook deed in zijn gebed Kap. IX: 4, *och Heere! Gij groote en verschrikkelijke God!* (3) Eindelijk zij gebruiken het ook, voor aan het hoofd van hun gebed, als een woord van ernst en vurig verlangen, om alzo de opregtheid van hunne begeerte, voor den Heere uit te drukken, en hoe zeer zij verlangden, om van Hem verhoord, en geholpen te worden. Niet anders dan David, Psalm CXIX: 5, *och! dat mijne wegen*

gerigt werden, om uwe inzettingen te bewaren. En Psalm XIV: 7. och! dat Israëls verlossing kwame uit Zion! — Dit och! maakt alzoo de ziel, en de kracht van het gebed uit, en behoorde daarom ook in waarheid, in onze gebeden, aldus gevonden te worden.

Hun gebed zelve, behelst deze bijzondere zaken, die alle tot een einde uitloopen, om van God geholpen, en uit de hand hunner vijanden, genadiglijk verlost, en in hunnen vorigen staat, weder hersteld te worden.

1 Smeecken zij dat God *de hemelen* mogt *scheuren* en dat Hij *nederkwame*. Zij merken God, den Heere aan, niet alleen, als die in het gemeen, in den *hemel* woonde, en daar de troon Zijner geduchte Majesteit gesteld heeft; maar ook, in het bijzonder, als die zich daar in den *hemel*, voor hun als besloten, en langen tijd, zoodanig verborgen gehouden had, als of Hij hen nu geheel, en voor altijd had verlaten. Even als iemand, die zich binnen in zijn huis opsluit, en zelfs daar niet uitgaat, noch iemand bij zich laat komen. Zoo was het ook voor dit ellendig volk even eens, als of de Heere alle de deuren en grendelen van den *hemel*, Zijn huis en Paleis, voor hun, zeer vast had toegesloten; zoo dat zij, noch met hunne gebeden, aldaar tot Hem konden komen; noch Hij van daar, met Zijne magt en hulp, meer tot hun wilde komen. — De *hemel* scheen als een vaste muur van scheiding te maken, tusschen God en hun. — Daarom smeecken zij hier dan alzoo, dat de Heere toch *de hemelen* zelve wilde *scheuren*, en die, als wilde openen, om van daar, met Zijne hulp, magt en genade, tot hun *neder te komen*, om hen te verlossen, uit deze hunne groote verdrukking en benaauwdheid. Dat Hij zulks wilde doen, in Zijnen grooten ijver, grimmigheid en toorn, tegen Zijne en hunne vijanden; gelijk men in toorn verbreekt en verscheurt, hetgene ons in den weg staat; want dat zij het alzoo verstaan, zulks blijkt uit hetgene er volgt, in hun gebed.

2 Dat *de bergen* mogten *vervlieten* van *Zijn aangezicht*. Wij kunnen dit, beide naar den letter en oneigenlijk verstaan. (1) Eerst naar den letter; en dan willen zij God bidden, dat Hij; tot hunne hulp en ver-

lossing, toch van den hemel wilde nederdalen, met Zijnen grimmigen toorn en magt, die zoo verschrikkelijk zijn, dat ook zelfs de hooge en vaste *bergen* der aarde, daarvoor niet bestaan kunnen, maar daarvoor beven en wegsmelten, en als water *vervlieten* moeten, gelijk als oudtijds gebleken is, toen de Heere, met Zijne verschrikkelijke tegenwoordigheid nederkwam, op den berg Sinaï Exod. XIX; en gelijk ook geschied is, in vreesselijke aardbevingen, wanneer God de *bergen* *verzet*, dat zij het niet gewaar worden, en ze omkeert, in Zijnen toorn Job IX: 5. (2) Oneigenlijk beteekenen de *bergen*, in Gods Woord, groote en onoverkomelijke zwarigheden; magtige volken en vijandige koninkrijken, die Gods volk, als hemelhooge *bergen*, in den weg staan, van hunnen voorspoed en verlossing. Zulke *bergen* nu waren de Chaldeënen, een zeer groot, magtig volk en Koninkrijk, in wier wreed geweld en slavernij, de Heere hen nu, regtvaardig had overgegeven. Alsmede, alle hunne andere magtige vijanden; benevens alle die groote hinderpalen en *bergen*, van onoverkomelijke zwarigheden, daar zij van alle kanten, ganschelijk van bezet en omringd waren. Hier over riepen zij nu den Heere zoo vurig en ernstig aan, dat Hij met Zijnen almachtigen toorn en grimmigheid, zoodanig voor hun, van den hemel wilde nederkomen, dat alle die *bergen*, gelijkelijk mogten *vervlieten*, en daar henen als verdreven worden, van Zijn *aangezicht* en Zijn arm en ellendig volk alzoo eindelijk, uit hunne groote benaauwdheid en verdrukking, mogte verlost worden; want daartoe kenden zij niemand anders magtig, dan alleen den Heere, hunnen God.

3 Zij helderen vervolgens deze zaak nader op, door een zoete figuur of gelijkenis, zeggende: *gelijk een smeltvuur brandt, en het vuur de wateren doet opborrelen*. Welk eene geweldige kracht het vuur heeft, om de vaste metalen *te smelten*, en het water te doen koken en *opborrelen*, dat weten wij. Zoo bidden zij, dat Gods verschrikkelijke toorn ook, als een vuur, zeer geweldig en hard mogt branden, tegen hunne vijanden; dat die, met al hunne magt en wreedheid, daar door mogten vergaan en versmelten; en gelijk als het water beroerd worden, en *opborrelen*.

En dat de Heere, langs dien weg van grimmigheid en wraak, Zijnen grooten Naam, aan die goddelooze vijanden, luisterrijk maakte, en verheerlijkte; want zoo voegen zij daarbij: *om uwen Naam Uwen wederpartijders bekend te maken.* Als of zij zeiden: doet het o Heere! komt neder van den hemel, en verschijnt met Uwe grimmigheid, en vreesselijke magt, tegen Uwe en onze vijanden en *wederpartijders*, die Uwen heiligen Naam en volk, zoo zeer haten en tegenstaan. Laten zij door het vuur, van Uwen brandenden toorn, alzo versmelten, beroerd en verteerd worden, opdat zij mogen ondervinden, wat een oneindig groot, almachtig en verschrikkelijk God Gij zijt; en Uw heerlijke *Naam* aldus aan hun bekend gemaakt worden. — Het zijn de aller krachtigste argumenten, om eene zaak voor God te bepleiten, die ontleend zijn, van de eere Zijns grooten *Naams*, daar de Heere alles om doen wil.

4. Zij drukken deze hunne begeerte nog nader uit, met te zeggen: *laat alzo de heidenen, voor Uw aangezicht beven.* De *heidenen* is hier een hatelijken naam; een naam van de uiterste smaad en verachting. Als of zij zeiden: o Heere! dat vuile en onreine zaad der slangen; die verworpen en verbondelooze heidenen; die gruwelijke afgoden dienaars, die Uwen naam niet kennen; maar die U ganschelijk haten en verachten; en die Uw volk, met zoo veel boosheid en wreedheid verdrukken; o! laten zij eens, *van Uw aangezicht beven*, en als was versmelten, voor het vuur van Uwen verschrikkelijken toorn, opdat zij mogen weten, wat een magtig en vreesselijk God Gij zijt, en hoe Gij de volkeren verslaan kunt, ten dage Uwes toorns; zoo dat, ook zelfs de magtigste koninkrijken, voor Uw aangezicht niet bestaan kunnen enz. *Och!* dat Gij zoo eens, de hemelen voor ons scheurdet, en wildet nederkomen enz.

B Dit hun gebed gaan zij nu hier, bij den Heere hunnen God aandringen, met verscheiden, zeer gepaste, en krachtige pleit- of beweeg-redenen als:

1 Van Zijne zeer vreesselijke en magtige daden, tot hunne verlossing, in de dagen van ouds, zeggende: *toen Gij vreesselijke dingen deedt, die wij niet verwachtten; Gij kwaamt neder; van Uw aangezicht*

vervoloten de bergen. Het volk Gods, heeft hier bijzonder het oog, (1) op het gene de Heere, oudtijds voor hun gedaan had, in hunne verlossing, uit Egyptenland, wanneer Hij hen droogvoets voerde, door de Roode-zee; en Pharao, die hen najaagde, met al zijn heir, daar zoo vreesselijk en schielijk, voor hun aangezicht deed omkomen en vergaan. Exod. XIV. Ook zien zij hier (2) op de Wetgeving op Sinaï, wanneer de Heere zoo vreesselijk, en zoo doorluchtig, van den hemel neder kwam, dat de berg Sinaï daarvan beefde en daverde Exod. XIX (3) en eindelijk zien zij hier ook in het algemeen, op zoo vele andere heerlijke en vreesselijke verschijningen des Heeren, vroeg en laat, tot hulp en verlossing van Zijn volk, uit hunne hoogste ellenden en benaauwdheden, die vele malen, zoo groot en heerlijk geweest waren, en hun zoo schielijk waren ontmoet en voorgekomen, dat zij diergelijke, en heerlijke verlossingen, en verdelgingen van hunne vijanden, geenszins hadden kunnen *verwachten*, noch hopen. Dit brengen zij den Heere hunnen God hier nu, als het ware, in gedachten, en houden Hem dat voor, met vertrouwen dat Hij nog, die zelfde hooge, magtige, vreesselijke en barmhartige God was; dat gelijk Hij voor hun, in vorige tijden gedaan had, Hij nu zulks ook weder doen wilde; en dat Hij met Zijne geduchte en vreesselijke magt, tot hunne verlossing wederom wilde verschijnen, zelfs boven hunne *verwachting*, gelijk Hij, in oude tijden pleeg te doen.

2 In die hope rigten zij zich zelve, nu al verder op, om hun vertrouwen alzins, op des Heeren ondoorgrondelijke magt en barmhartigheid vast te maken, zeggende: *Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, noch geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.* Zij willen zeggen: dat, wat groote en vreesselijke werken, de Heere in vorige dagen en tijden, ook al gedaan had, tot verlossing van Zijn volk, en tot verdelging van hunne vijanden, zulks echter alles nog maar weinig was, bij hetgene Hij nog verder konde, wilde en ook zoude doen, voor dit Zijn arm en ellendig volk, indien zij maar, met ootmoedige en stille lijdzaamheid, en

met een vast vertrouwen op Hem, hunnen almagtigen en getrouwen Verbonds God, voortaan bleven wachten, en geloovig uitzien. Het vorige geslacht had van ouds, zeer groote en vreeselijke dingen, van Gods almacht en trouwe voor Zijn volk *gezien* en *gehoord*; maar zij hadden nog geenszins alles daarvan, gezien en *vernomen*, wat de Heere al verder konde, en zoude doen, tot verlossing van Zijn volk, uit hunne diepe ellende en benaauwdheid, daar zij nu in waren, als zij op Hem maar bleven *wachten*. Niemand dan Hij, de Heere zelve, kende de oneindige grootheid van Zijne magt en trouwe voor de Zijnen. Geen schepsel konde daarvan iets regt begrijpen, hoe veel hij daar *van ouds*, ook van *gezien* of *gehoord* mogt hebben. De Heere hun God was nog oneindig grooter dan alles, wat Hij tot hiertoe, van zich zelve, aan de wereld ook hadde vertoond; en daar om hunne ellenden daar zij nu destijds in zaten, mogten zijn, zoo als zij wilden; en daar mogt voor hun nu in eeuwigheid geene verlossing of uitkomst, meer aan schijnen te wezen; zoo waren er, bij den Heere, Heere, nogtans overvloedige uitkomsten, en reddingen voor hun, tegen den dood; aangemerkt van Zijne onbegrijpelijke magt en trouwe, voor Zijn volk, *dat op Hem wachtte*. Dit verkiezen zij dan nu te doen. Zij wilden met stil geduld en lijdzaamheid, voortaan blijven hopen en vertrouwen, op hunnen God; die zoude hen nog eens helpen en verlossen, boven al hun vertrouwen, begrip en *verwachting*.

3 En hiertoe wekken en ondersteunen, zij zich zelve, nu al verder op, zeggende: *Gij ontmoet den vrolijken, en die gerechtigheid doet; degenen, die Uwer gedenken, op Uwe wegen*. De *vrolijken*, dat is. die midden in hunne hoogste ellenden, droefenis en zwaarigheden; en wanneer zij van aller schepselen troost verstoken zijn, zich dan nogtans, in den Heere hunnen God versterken en vertroosten; zich in Zijne genade en algenoegzaamheid verlustigen; hun heil alleen van Hem verwachten, en in Hem van vreugde opspringen, wanneer de vijgeboom, van uiterlijke voorspoed niet bloeit, gelijk wij dat zien in den Profet Habakuk. Kap. 111: 17 enz. *En die ge-*

regtigheid doet. Dat is, die in alle tegenspoeden en ellenden, aan den Heere en Zijne geboden. zoeken vast te houden; de zonden en Goddeloosheden te haten; en als een volk Gods, vromelijk te wandelen; die maar in alles, op God en hunnen pligt zoeken te passen, het ga dan uiterlijk met hun, zoo het ga! *Ja, die den Heere ook gedenken op Zijne wegen*. Die, hoedanige *wegen* God ook, in Zijne wijsheid en regtvaardigheid goedvond, met hun te houden; en welke bedelingen Zijner heilige voorzienigheid, Hij ook over hen geliefde te brengen: Hem nogtans maar altijd begeeren te *gedenken*, te vreezen, en voor oogen te houden; en zich maar aan Hem, in alle Zijne *wegen*, kinderlijk begeeren te onderwerpen, en zich ootmoedig voor Hem aan te stellen zonder tegen Hem, Zijne bestraffingen en kastijdingen te twisten of te murmureren; en dit is dan alzoo eene beschrijving, van de regte gedraging, van des Heeren volk, in alle hunne ellenden en zwaarigheden, die hun, als regtvaardige straffen, om hunne zonden zijn overgekomen. En daarop mogen zij dan ook, de genade en barmhartigheid, van den Heere, hunnen God, gerust verwachten, want *Hij ontmoet de zoodanigen*; Hij komt, hun op dien weg eindelijk tegen, met Zijne hulp en goedertierenheid, en met Zijne wonderlijke magt, om hen te redden en te verlossen, ook boven alle hunne hoop en verwachting.

4 Met de groote genade en barmhartigheid des Heeren over Zijn volk, vertroosten zij zich zelve, dan nu, en wekken zich zelve op, tot hunnen pligt, om niet tegenstaande zij Hem, door hunne zonden, zoo zwaar vertoord hadden, dat Hij hun, in alle deze ellenden had moeten brengen; nogtans evenwel hunne verlossing, behoudenis, ootmoedig van Hem te verwachten. Want zoo pleiten zij al verder voort voor den Heere; ziet! *Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid. opdat wij behouden wierden*. (1) Zij erkennen dat God wel te regt op hun *verbolgen*, en vertoord was geweest, om dat zij zoo zwaar, en zoo langdurig, tegen Hem *gezondigd hadden*; dat Hij hen billijk en regtvaardig, alzoo zwaar gestraft had, met eene gansche omkeering, van hunnen staat, uitwerping uit

hun Land, en door hen alzo over te geven, in de magt der heidenen, onder wier wreed geweld en sla-vernij, zij nu moesten buigen. In dit alles deed de Heere niets hard, noch onregtvaardigs hun aan, hunne gruwelijke zonden, hadden Hem, tot zulke harde straffen en kastijdingen genoodzaakt; zij hadden dat, niet den Heere, maar alleen zich zelve te wijten. (2) Nogtans willen zij daarom niet wanhopen, aan de onveranderlijke trouwe en goedertierenheid des Heeren, om hen daar uit, eens weder, genadiglijk te verlossen; want zoo belijden zij, dat *in dezelve*, te weten, in deze wegen, van des Heeren magt, wijsheid, regtvaardigheid, waarheid en goedertierenheid, die Hij houdt, omtrent Zijn volk, eene *ewigheid was, opdat zij behouden wierden*. Dat is, eene eeuwige magt, eene eeuwige wijsheid, eene standvastige trouw, en eene onveranderlijke barmhartigheid en goedertierenheid, om hen, niet alleen tot nogtoe te *behouden*, en in het leven te sparen, zoo dat zij nog *niet vernield*, en uitgeroeid *waren*, gelijk er van gezegd wordt Klaagl. III: 22; maar ook, om hen nog verder te *behouden*, en hen uit dezen diepen kuil der ellenden, nog eindelijk genadig te verlossen. Hiertoe was er voor hun *eene ewigheid*, bij den Heere; dat is, Hij was voor hun de eeuwige en de onveranderlijke God, die Zijne trouw en verbond, aan hun bezworen had, tot in ewigheid, en die tot hun gezegd had: *Want bergen zullen wijken* enz. Jes. LIV: 10. — En daarom wilden zij zich, in het midden van alle hunne ellenden, ook ewig en onveranderlijk, aan dezen hunnen God vasthouden, Hem niet verlaten, maar Hem ootmoedig vreezen, en op Hem alleen, al hunne hoop en verwachting stellen, tot dat Hij *de hemelen scheurde* en van daar *nederkwam*, met Zijne vreesselijke magt, om hen te helpen, en te verlossen.

C Maar hebbende aangevangen te spreken van hunne zonden, die de oorzaken waren, van alle hunne ellenden; zoo achten zij het niet genoeg, die slechts met een woord te melden; maar zij gaan er gelijk het wel betaamde, nu eene nadere en uitvoerige belijdenis van doen, voor den Heere hunnen God; en zich met eene diepe schaamte, en hartelijk berouw,

deswegen aldus voor Hem vernederen: *doch wij allen zijn, als een onreine* enz.

Nu staat ons wijders ook kortelijk te hooren, hoe Gods volk hier hunne zonden en onwaardigheid, voor Hem belijdt; en met welke hartelijke droefheid en schaamte, zij zich daarover, voor den Heere vernederen; *doch wij allen*, zeggen zij, *zijn als een onreine* enz. *Doch*, is hier een woord van onderscheiding en van tegenstelling. Zij hadden eerst van den Heere, en van Zijne ondoorgrondelijke magt en hoogte, trouwe en barmhartigheid gesproken; nu gaan en komen zij tot zich zelve, om ook te spreken van hunne zonden en rampzaligheid; en hoe gansch snood, onrein, gruwelijk en strafwaardig, zij voor Hem waren; *wij allen*, zeggen zij; dat is: *wij allen*, zonder onderscheid van *staat*, van *seks*, van *ouderdom*, het geheele volk, de beste niet uitgezonderd, *zijn als een onreine*; zij willen zeggen, dat er niet dan snoodde zonden, goddeloosheid, gruwelijkheid en onreinheid aan hun gevonden wierd; zoo dat zij eene walging en verfoeiing, van zich zelve moesten hebben, en zich moesten schamen, voor den Hoogen en Heiligen God, in wiens oogen zij zoo geheel onrein en stinkende waren, dat Hij hen allen, als gruwelijke zondaars, van Zijn aangezicht, voor ewig mogt verstooten en wegwerpen, indien Hij hen, naar verdiensten wilde handelen. Dus hadden zij dan een opregt mishagen, aan zich zelve, en zij hadden geene de minste verdiensten bij God, waarom Hij hen zoude aanzien; gelijk zij dat verder belijden, met er bij te voegen: *en alle onze geregtigheden, zijn als een wegwerpelijk kleet*. Zij willen zeggen, dat ook zelfs hunne beste werken, hunne deugden, Godsdienstpligten, en alles wat hun nog, als *geregtigheden* zoude mogen dienen, zoodanig diep ellendig, geesteloos, en met zonden besmet, en geheel verontreinigd waren; dat zij daarin, niet het minste behagen vinden, of er het minste vertrouwen op stellen; maar het alles, als een vuil, gescheurd, geheel versleten en bedorven kleet, moesten aanzien, dat nergens toe nuttig was, maar alleen verdiende om veracht en uit het oog *weggeworpen* te worden. Daar moet het met alle zondaars, zonder onderscheid toe komen, die voorwer-

pen voor Gods hulp en vrije genade zullen zijn, dat zij, van het allerbeste, dat in hun is, ook zelfven eene walging moeten hebben, en *niets* dan zonde, schuld en onreinheid, in zich zelfven vinden.

Zij gaan al voort in hunne ootmoedige belijdenis voor den Heere, en doen daarbij, *en wij allen*, zij maken al weder, geene de minste uitzondering, *val- len af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg, als een wind*. Hoe de dorre en ligte *bladeren*, in den herfst van de boomen afvallen, en door den wind, aller wegen weggevoerd worden, dat is genoeg bekend. Nu, zoo belijdt het volk Gods hier ook van zich zelfven; (1) dat zij wegens hunne zonden en diepe verdorvenheden, als zulke dorre *bladeren* waren geworden, geheel zondig, uitgeteerd en geesteloos; die alle groenheid en kleur, en alle sappen van geestelijk leven, als verloren hadden, en zoodanig verdroogd en verwelkerd, dat zij aan alle kanten *afvielen* van God, van Zijn Woord en dienst; van Zijn Geest en genade, en van alle ware Godzaligheid, zonder dat zij, aan iets van dat alles, meer een steunsel of vastigheid behielden. — Ja, dat (2) hunne misdaden, hen allerwegen, als dorre *bladeren*, en als ligte ijdelheid wegdeven; dat die eene felle *wind* van toorn en oordeelen Gods, tegen hen ontsteken hadden, die hen aller wegen heen dreef en *wegvoerde*, zelfs wijd en zijd uit hun Land, tot hier in Babel, daar zij zelfs nog geene rust hadden; maar door allerehande zwaarigheden en verdrukkingen, heen en weder weggedreven wierden. O! nare en jammerlijke staat, van een volk Gods, dat voor dezen, zoo vele heerlijke voorregten genooten had, en het gelukkigste en gezegendste volk, van den aardbodem geweest was! Helaas! welk eene schrikkelijke ellende en verwoesting, kunnen de zonden en goddeloosheden niet aanrigten!!

Maar laat ons verder, hunne droevige belijdenis hooren! *en daar is niemand, die Uwen Naam aanroept; die zich opmaakt, dat Hij U aangrijpe*. Hier mede geven zij te kennen, de algemeene diepe zorgeloosheid, verstoktheid, ongeloovigheid, onboetvaardigheid en onbekeerlijkheid, van al het volk; van vromen en van onvromen; hoe er niemand was, dat

is, weinigen of geenen, die in zulke hoogste zwaarigheden en ellenden, den *Naam* des Heeren, met geloovige smeeking, en in ware boetvaardigheid, om Zijne genade en hulp aanriepen, of er zich, met regten ernst toe opwekten, en zich toeleghden om Hem, als hunnen magtigen Verlosser en grooten Verbonds God, *aan te grijpen*; Hem als zoodanig aan te hangen en vast te houden; maar hoe al het volk Hem liet varen, en (1) of geheel zorgeloos en onboetvaardig, daar heen leefden, en zich over Zijnen toorn, over hunne zonden en droevige ellenden, niet het minste bekommerden; (2) of die hunne hoop en vertrouwen, alleenlijk stelden, op ijdele uitvlugten, buiten den Heere. (3) Of, die anders Hem wel baden en aanriepen, maar zonder ware boetvaardigheid en geloof; en zonder eene hartelijke begeerte, naar Zijne genade, en om zich opregtelijk, van hunne zonden te bekeeren. (4) Ja, dat er velen zeer ellendig en verdrietig waren, over de rampen en zwaarigheden, die hen drukten; en dat die niet anders deden; dan slechts vruchteloos, daar onder te klagen, en te murmureren, zonder bij de oorzaken, van dit hun harde lot stil te staan; (5) terwijl ook zelfs de vromen en Godzaligen onder hen, zeer diep moedeloos, daar onder neder zaten, vol ongeloof, vol verdriet, vol duisternis, vol wanhoop, vol flauwhartigheid en geesteloosheid; zoo dat het er dan nu alzins, ten uitersten naar en beklagelijk, met hen uitzag, en daar niet, dan ellende en schrik, van rondsomme te zien was; ja, hun staat was nu geheel en al radeloos en hopeloos, en zonder eenige uitkomst, indien de Heere, hun God nu, de *hemelen* niet scheurde, en tot hunne verlossing, van daar *nederkwam*.

D. Want hoort wijders, onder welk een aller droevigst oordeel Gods zij, wegens hunne schrikkelijke en langdurige zonden, nu gekomen waren; *want*, zeggen zij al voorts, *Gij verbergt Uw aangezicht voor ons*; dat is, Gij houdt voor ons in, dat dierbaar licht, van Uw vriendelijk aangezicht, daar Uw volk zich voor tijds, zoo in pleegde te verheugen, wanneer zij met U wandelden, in den weg der gerechtigheid. — Gij neemt regtvaardig van ons weg Uwen Geest, en alle licht en troost; allevrede en blijdschap, alle liefde en

genade; alle geestelijke verkeerling, gemeenschap, en onderhandeling met U; Gij doet ons, o Heere! hier nu omzwerven, als een hoop aamechtigen en ellendigen, die ganschelijk van U verstooten en verlaten zijn; daar is niets dan droefheid, ellende, duisternis en benaauwdheid, schrik en vreeze, grimmigheid en toorn, dat wij van U ontmoeten; daar door vergaan wij, hoe langer hoe meer; want overmits Gij nu, Uw Goddelijk *aangezicht*, zoo ganschelijk, en zoo langdurig voor ons verborgen houdt, zoo kunnen wij onmogelijk langer, voor U bestaan, noch ons leven behouden: maar *Gij doet ons smelten, door het middel van onze ongerechtigheden*. — Zij willen zeggen (1) *onze ongerechtigheden*, nemen nog dagelijks, hand over hand, grootelijks toe, dewijl *Gij Uw aangezicht* alzo voor ons verbergt, en ons aan ons zelven overgeeft; nu krijgen onze verdorvenheden, zulken kracht over ons; en wij zijn zoodanig verre van U afgeweken en vervreemd, dat wij dagelijks vergaan, en als sneeuw voor de zon *wegsmelten, door het middel van onze eigene ongerechtigheden*. — Geloof, hoop, liefde, ijver, licht en troost. O! alles vergaat en smelt in ons, door het heete vuur van onze eigene verdorvenheden, en dagelijks aanwassende *ongerechtigheden*. — (2) Ten anderen is dit ook wijders de zin, dat hunne zonden en ongerechtigheden, een zoodanig heet, en brandend vuur, van Gods toorn, tegen hun ontstoken hadden, daar zij onmogelijk langer voor bestaan konden, maar geheel door *versmelten*, en verdelgd moesten worden, gelijk de vaste metalen, wanneer zij lang in een vuur liggen, allengskens daar henen *smelten*, en alle hune vastigheid verliezen.

E. Na deze ootmoedige belijdenis, van hunne zonden en ellenden, en van Gods regtvaardigen toorn onder hun, vatten zij hunne smeekende pleit reden, om eene genadige verlossing, bij den Heere, hunnen God dan nu weder op, zeggende: doch nu Heere! *Gij zijt onze Vader!* als of zij zeiden: o Heere! groote en magtige God! hoe onwaardig, hoe ellendig en rampzalig, wij ook zijn mogen; en hoe zeer wij U ook mogen vertoornd hebben; Gij zijt evewel *onze Vader* die ons, niet slechts in het algemeen geschapen, maar

hier nu neder, en smeekt den Heere hunnen God zeer vurig, om Zijne genade en ontferming, roepende: *Heere! weest niet zoo zeer verbolgen!* Laat Uw grimmigheid, willen zij zeggen, niet geheel op ons los; maar matig toch Uwen toorn, met barmhartigheid, en wend dien eens genadig van ons af! handel ons toch niet, als wilde en vreemde Heidenen! maar liever als Uwe onwaardige kinderen, en als Uw eigen leem, en handen werk, dat door Uwen toorn, geheel zal vergaan, indien Gij nog langer zoo zeer verbolgen, op ons wilt blijven. Zij doen daar bij: en *gedenkt niet eeuwiglijk der ongerechtigheid*. De Heere had nu hunne ongerechtigheid, reeds langen tijd gedacht, en die in Zijnen toorn, zwaar aan hun gestraft en te huis gezocht, zoodat zij het nu niet langer uitstaan konden, en daarom smeeken zij nu zeer ernstig om genade en verzoening; dat de Heere zich nu, met de langdurige uitvoering, van Zijne regtvaardigheid, en grimmigen toorn wilde te vreden houden; dat Hij de ongerechtigheid door hun begaan, toch nu eindelijk in Zijne ondoorgrondelijke genade, geheel wilde uitdelgen, vergeven en verzoenen; en die niet langer meer, als eene openstaande schuld, tegen hen wilde *gedenken* enz. Integendeel, dat Hij eindelijk met Zijne genadige ontferming, tot Zijn arm en ellendig volk wilde wederkeeren; gelijk zij daar bij doen: *ziet! aanschouwt toch! wij allen zijn Uw volk*. Dat is, *ziet* toch eens eindelijk o Heere onze God, op ons neder, met een oog van genade, liefde en medelijden! aanschouw ons toch, in onzen diep ellendigen en bedrukten staat, wie zijn wij! *wij zijn immers allen Uw volk*, Uw verkoren volk; het volk Uwes verbonds; daar hebt Gij ons immers voor aangenomen, en voor de gansche wereld, voor verklaard, en ook altijd voor aangezien, en voor gehouden? — Och Heere, onze God! laten uwe ingewanden, dan nu ook eens weder over ons allen rommelen van barmhartigheid! maak U op! Gij groote en vreesselijke God! schouw uit den hemel, en kom van daar neder, tot onze lang gewenschte hulp en verlossing! ruk ons uit dit Babel onzer ellenden, en breng ons weder in ons Land! herstel ons in onzen ouden staat, opdat wij U daar eens weder, allen te zamen, als Uw volk, dienen en verheerlijken mogen.

ook uit alle volken des aardbodems, tot uwe kinderen hebt aangenomen; die Uw verbond voor eeuwig, met onzen Vader Abraham, en met zijnen zade, gemaakt hebt, zeggende: *Ik zal u tot een Vader zijn. en gij zult mij tot zonen en dochteren zijn.* 2 Cor. VI: 18. — Hoe zeer wij, Uwe kinderen, nu ook van U afgeweken zijn, en nu ook liggen mogen, onder de roede uwer harde kastijdingen. zoo zal toch evenwel daardoor, Uw verbond met ons, niet voor eeuwig vernietigd worden; *Gij zijt*, en blijft toch onveranderlijk, *onze Vader; want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet; Gij, o Heere! zijt onze Vader; onze Verlosser van ouds af is Uw Naam.* Jes. LXIII: 10. — Dit breiden zij nog verder uit: *wij zijn leem, en Gij zijt onze Pottbakker, en wij allen, zijn Uwer handen werk.* Zij willen den Heere (1) daar mede voor oogen stellen, dat Hij hunner aller Maker en Formeerder was, die hen eveneens geformeerd had, als een Pottbakker uit Zijn leem, de vaten formeert; dat zij hun wezen en bestaan, en alles van Hem hadden; gelijk de Heere zelve, dat ook alzoo aan hun betuigt Jes. XLIII: 1, *maar nu, alzoo zegt de Heere, Uw Schepper o Jakob! en Uw Formeerder, o Israël! enz. — Ik hebbe U bij uwen naam geroepen, gij zijt Mijne,* en vers 21, *dit volk heb ik mij geformeerd; zij zullen Mijnen lof vertellen.* — (2) Ja, zij willen hier ook mede uitdrukken, Gods Opperste magt of Soevereiniteit over hun; en dat Hij vrij met hen mogt doen, al wat Hem behaagde; dat Hij hen konde maken, verbreken en behouden, gelijk een pottbakker kan doen, met zijn leem en vaten. — (3) Ook willen zij hier mede hunne geringheid, nietigheid en onwaardigheid, voor den Heere belijden; dat zij niet meer voor Hem waren, dan een slecht, en verachtelijk leem, in Zijne hand. — (4) Ja, ook hunne ellendigheid, zwakheid, broosheid, hoe zij maar waren, als het brooze werk, en de zwakke vaten eens *pottbakkers*, dewelke de Heere, zeer gemakkelijk konde vermorselen, en in stukken slaan, indien Hij Zijnen harden en grimmigen toorn, nog langer op hen wilde laten rusten.

Op die gronden, werpt het arme volk Gods, zich

Ziet daar geliefden! tot zoo verre dit kostelijk gebed, van Gods oude volk, uwen aandacht open gelegd en verklaard, met opzigt en toepassing, op hunne gevangenis in Babel. Wat dunkt er U van? — Was het niet eene groote goedertierenheid en barmhartigheid des Heeren; en een zeker onderpand van Zijne getrouwheid, en van hunne verlossing, dat Hij al zoo lang te voren, zulk een gebed, voor hun liet opstellen en beschrijven, door Zijnen Profeet, opdat zij het gebruiken zouden, als de nood daar was? — Immers, zoo legde de Heere, hun dan nu, alle deze woorden, zelve in den mond; en gaf hun aldus eene vaste hoop, dat Hij dit hun gebed, op Zijnen tijd, ook zekerlijk verhooren zoude; en dat Hij hen, in deze hunne hoogste ellenden, niet zoude verlaten enz. — Verder, is dit gebed, ten gebruike van Gods Volk, nu ook altijd, in de Kerk gebleven; en de Joodsche Kerk heeft er zich niet alleen gedurig, in alle hunne hooge nooden en zwarigheden, van mogen bedienen; maar het is ook een altijd durend gebed, voor de Christenkerk, die nu in de plaats, van de Joodsche Kerk, in het verbond Gods is aangenomen. Alle Christen volken en gemeenten, tot aan het einde der wereld, mogen en moeten, ditzelfde gebed, nu ook gedurig gebruiken, bij den Heere hunnen God, zoo dikwijls als zij, om hunner zonden wille, in groote nooden en zwarigheden zijn gekomen; daar zij, zonder Gods genadige en almachtige hand, niet uit kunnen verlost worden. En zoo hebben wij, en al Gods volk in Nederland; ja, ook zonder onderscheid, alle de inwoners des Lands, dan nu niet alleen eene volkomene vergunning en vrijheid, maar ook zelfs een uitdrukkelijken last en bevel, van den hoogen God, om heden alle te zamen, ons met ditzelfde gebed, voor Zijn aangezicht te vernederen; en daarmede opregt, geloovig en boetvaardig, voor Zijnen troon om genade te pleiten, om eene goedertierene verlossing, van alle onze zonden, en van de droevige ellenden en zwarigheden, daar wij helaas! nu in gekomen zijn; beide geestelijke en lichamelijke. Wel is waar, dat wij door de ondoorgrondelijke barmhartigheid en lankmoedigheid van onzen God, tot hiertoe, in zulke uiterste rampen en ellenden, nog

wel niet gekomen zijn, als de Joden oudtijds in Babel; wij wonen nog in ons Land; wij genieten nog onzen vrijen Godsdienst, en wij zitten nog meestendeels, onder onzen wijnstok en vijgenboom, uitgezonderd onze arme broederen en geloofsgenooten, die alreeds, onder het Fransche juk en geweld zuchten, in onze overheerde contrijen, en frontier steden; alsmede zeer vele krijgsgevangen soldaten en officieren, die zeer ellendig, naar het Fransche Babel, henen gevoerd zijn; en dewelke de Heere van daar nog niet heeft gelieven te verlossen; welker droevige nooden en ellenden, wij dan nu, op dezen dag ook, als onze eigene, voor den troon Gods, behooren te gedenken.

Maar des niettegenstaande, zijn wij thans, om onzer zonden wille, echter in zoo groote zwarigheden en gevaren gekomen; en onze staat is, aan alle kanten, zoo droevig ellendig en beklagelijk, dat het nu meer dan tijd geworden is, voor het volk Gods, en voor alle de inwoners des Lands, om ons, in ware boetvaardigheid, heden voor den hoogen God, zeer diep te vernederen; en met dit krachtige gebed, des joodschen volks, en met deze hunne vurige smeekingen; voor Zijn heilig aangezicht te komen. — Och! of de Heere daartoe, heden eens den Geest der genade en der gebeden, over het Volk van Nederland, en over ons allen, die hier bij een vergaderd zijn, wilde uitstorten! want zonder dien Geest, zal niemand Hem heden, opregt kunnen zoeken. — Verwacht niet geliefden! dat wij alle de bijzonderheden, van dit verhandelde gebed, en dat even in die orde, als die hier voorkomen, zoo op onzen staat zullen gaan overbrengen, en breedvoerig toepassen; want dit zoude ons, de korte tijd niet toelaten. — Wij zullen voor ons zelve, daar alleen uit nemen, zoo veel als meest opwekkend en dienstig is, voor het groote werk, van dezen dag.

1 De joden waren het volk des Heeren, dat Hij in Zijn verbond had aangenomen; Hij was hun Vader en formeerder, van ouds af; en zij waren des Heeren volk en kinderen, Zijn *handen werk* gelijk wij gezien hebben. — Maar o! dit is ook, alzoo waarachtig, van het volk van Nederland, en bijzonder van het gereformeerde Christendom, bij het welk de

waarheid, en de zuivere Godsdienst is, en waartoe wij allen te zamen, door onze belijdenis ook behoeven. — Wat groote voorregten de Joden ook gehad hebben, als het volk Gods; dit hebben wij, in den grond, nu onder het Nieuwe Testament ook; ja, nog veel meer dan zij; wij zijn allen uiterlijk, door den band des verbonds, ook aan den Heere, onzen God, zeer naauw verbonden, en wij zijn, in Zijnen Naam gedoopt; in Zijne Kerk bijeen vergaderd, en hebben regt tot alle de dierbare beloften, van het verbond des Evangeliums, om die, met de hand des opregten geloofs, te mogen aannemen. Onze vaders, uit welken wij gesproten zijn, zaten te voren in de afgodische duisternis, van het anti-christische Papendom; maar de Heere heeft ons met Zijne genadige hand, daaruit verlost, en heeft ons beschonken met den kandelaar Zijns Woords, en met het reine en zuivere licht des Evangeliums. Indien wij dat Goddelijk licht maar niet verachten en versmaden, en daaronder niet moedwillig ongeloovig, en onbekeerlijk van hart blijven leven. O! zoo kunnen wij allen te zamen, ook waarlijk deel hebben, aan den Heere onzen God, en aan alle de zalige goederen Zijns verbonds. Och! of dan maar, tot op dezen dag, in verre de meesten van ons, en van 's lands inwoonderen, niet gevonden wierde, een boos en ongeloovig harte, om af te wijken, van den levendigen God; en om maar, als snoode huichelaars of geveinsden, te aller tijd, in Zijne Kerk te verkeeren.

2 Was de Heere, om het Joodsche volk, uit de hand hunner magtige vijanden te verlossen, oudtijds met Zijne geduchte magt, van den hemel nedergekomen; had Hij zulke *vreesselijke dingen*, voor hun gedaan, die zij niet verwachtten; had Hij hunne vijanden, met het schrikkelijke vuur van Zijnen grimmen toorn, verdelgd en uitgeroeid; en alle bergen, van onoverkomelijke zwarigheden, voor hun, uit den weg geruimd; o! hoe heeft Hij zulks, in oude tijden, ook niet gedaan voor Nederland, en voor Zijn volk in hetzelfde! Wat heeft Hij al niet wonderen en vreesselijke dingen voor ons gedaan van den Hemel, om ons, uit den diepen afgrond der ellenden, waarin wij verzonken waren, uit te rukken, en ons te ver-

lossen! hoe heeft Zijne magtige hand, onze wreede en magtige vijanden niet verslagen; hoe heeft Hij de koningrijken die tegen ons opstonden, niet voor Zijn aangezicht doen beven! Hoe heeft Hij ze niet doen versmelten, in het vuur van Zijnen verschrikkelijken toorn! Wat ijsselijke hoogten, en bergen van zwaarigheden, van tegenspoeden en van gevaren, heeft Hij voor ons niet opgeruimd, en hoe heeft de Heere er ons niet eindelijk zelfs boven alle menschelijke berekening en verwachting, door heen geholpen, en ten volle uitgered, ons geheel verlossende van alle onze vijanden, en ons hier, in dit kostelijke land, dat overvloeit van melk en honig, in volkomen ruimte, vrede en vrijheid doende wonen; en den hoorn onzer voorspoed, aldaar zoo zeer verhoogende, dat wij het gelukkigste, en gezegendste volk, van den ganschen aardbodem, geworden zijn. O! is dit alles niet geweest, een werk van des Heeren onbegrijpelijke magt, en grondelooze barmhartigheid over ons, dat Neerlands volk, tot in eeuwigheid niet behoorde te vergeten, maar altijd met de diepste dankbaarheid, liefde, vreeze en getrouwheid, jegens hunnen God te erkennen.

3 Doch, heeft het Joodsche volk, in het vervolg geenszins beantwoord aan deze groote en genadige goedertierenheid, dewelke de Heere zoo luisterrijk, aan hun bewezen had; hebben zij het al ras; met hunne zonden en goddeloosheid zeer schrikkelijk, tegen den Heere, hunnen God, gaan verderven, zoodat Hij op hun vertoornd en verbolgen wierd, om zulke gestrenge oordeelen en kastijdingen, over hen uit te voeren gelijk wij gehoord hebben; helaas! of dit ook niet de eigen staat ware, van het volk van Nederland! Hoe ras hebben Neerlands inwoners, ook niet al begonnen, zeer zwaar tegen den Heere hunnen God te overtreden en te zondigen, en Hem, tot grimmigen toorn en verbolgenheid, tegen zich te verwekken! O, indien wij hier, de zonden van Nederland, zoo als die begonnen, en van tijd tot tijd geweldig aangewassen zijn, ordelijk, in alle de bijzonderheden zouden nagaan; en u, de zonden onzer Vaders allen opnoemen; wij zouden dan een werk moeten aanvangen, dat op geen eenen dag konde voleindigd worden. Daar blijft genoeg over, voor ons te doen,

als wij nog maar een weinig zullen spreken, van de droevige zonden en ellenden, van het tegenwoordige geslacht, dat nu leeft, en dat nu helaas! de mate, van hunner Vaders zonden en goddeloosheid, tot overloopen toe, heeft beginnen te vervullen. Om van deze droevige stoffe, dan ook nog iets te spreken, gelijk het werk van dezen dag vereischt, zoo zal ik daarin, der Joden boetvaardige belijdenis, van hunne zonden, op den voet navolgen.

a Zij belijden, dat *zij allen zijn, als een onreine*. Maar ach! hoe zijn wij, en alle inwoners van Nederland, nu ook niet, een geheel walgelijk, snood en onrein volk, voor den Heere! wat worden er niet al besmettingen, boosheden vuile en onreine gruwelen, onder ons gevonden, van onwetenschap, van goddeloosheid, van afval van God, van verachting van Zijn Woord en dienst, van huichelarij, van onbekeerlijkheid en onboetvaardigheid! Wat is dit Land niet vol onreinigheden van vloeken, zweeren, dronken drinken, hoererij, overspel, allerhande onregtvaardigheden, hoogmoed, ongebonden weelde en dartelheid! van gruwelijke Sabbathschending, van bespottung en verachting van alle heilige dingen! Hoe vloeit dit land niet over, van onreine Leere en dwalingen, en van valsche Godsdiensten; van atheïsterij, geestdrijverij, Papisterij, Socinianerij en diergelijke gruwelen! Hoe staan ook niet, zonder onderscheid, alle inwoners van het Land, aan de onreinheid dier zonden schuldig! de Overheden, de Rigters, de dienaars en ambtenaren, in de Politie; de Leeraars en andere kerkelijke dienaren en opzieners, het gemeene volk zonder onderscheid van staat, van sekse, of van ouderdom! o! wat ligt het tegenwoordig altemaal in de besmetting der zonde, der ijdelheid, onbekeerlijkheid, en der verachting van God, en Zijne heilige geboden, uitermate diep ingewikkeld! Waar zijn zij toch nu, die de onreine besmettingen der zonde en der wereld, zoeken te ontvlieden? die zich zelven afzonderen van den grooten hoop, om zich zelven rein te bewaren, en om alleen voor God te leven? zelfs de vromen en Godzaligen, in den Lande helaas! hoe onrein en diep bedorven, zijn zij almede niet, voor den Heere! wat zijn zij niet vermengd, met de onreine huiche-

laars, en nabij-Christenen! welk eene ijdelheid en wereldsgezindheid, losheid, blindheid en verharding des harten; wat eene nare geesteloosheid, onbekeerlijkheid, verwaandheid, laauwheid en ernsteloosheid; wat een kracht van verdorvenheid, en wat een verval, in alle genade, en pligten van heiligheid en teedere Godzaligheid; wordt er bij het volk Gods thans niet gevonden! welke reinheid des harten, welke heiligheid des levens, is er toch aan het Christendom van dezen tijd te bespeuren? — Helaas! hoe is dat *fijne goud*; thans niet jammerlijk *verdonkerd*! wat een schuim van allerlei onreinheid, is er thans niet gekomen op *Zions kinderen*! die kostelijke kinderen, weleer hier in Nederland, tegen fijn goud geschat! Hoe zijn zij nu niet, door hunne diepe verdorvenheid en geesteloosheid, den *aarden flesschen*, den slechten wereldskinderen, *gelijk geworden*, *het werk van de handen eens pottelbakkers*! men ziet geen glans, noch heerlijkheid, noch heiligheid nu meer liggen, op Gods volk; maar enkel vuile stof, en onreine verdorvenheid! O! hoe waarachtig is het dan nu ook niet, van Neêrlands volk, *dat zij allen zijn, als een onreine*, als een melaatsche; en dat alle vleesch nu onder ons, zijnen weg voor den Heere, zeer jammerlijk verdorven heeft?

b. Verder belijdt dit Joodsche volk, *dat hunne geregtigheden zijn, als een wegwerpelijc klee*d. Maar wat is er toch ook, van alle de *geregtigheden*, van Neêrlands volk? (1) De Godsdienst is veranderd in enkele huichelarij, ceremonie; hartelooze sleurdienst; vol bedorvenheid en schadelijk bijgeloof. (2) De prediking des Woords is thans ellendig, laauw, geesteloos, dor en mager, zonder hemels vuur en Geestes kracht; en wordt doorgaans van het volk, ook maar gehoord, als slechts een sleur-Godsdienst, en uit gewoonte, zonder eenige vrucht tot zaligheid. (3) De sacramenten worden van de Leeraars, uitermate los, en slordig, zonder den Geest bediend; en van het volk doorgaans ook, zonder aandacht of eerbied, en zonder geestelijke vrucht en stichting ontvangen; niet anders dan eene ledige en doode ceremonie. (4) Het *bidden* tot God, in den openbaren dienst, en in de hui-zen, is maar een hartelooze formulierdienst; de Geest

der gebeden, is uit het midden, van Neêrlands kerk geweken. Wij naderen maar alleen tot God met onze lippen, en vleijen Hem met de tong; maar onze harten doen wij verre van Hem. (5) Het *lezen* van het Woord; het psalmgezing, en alle de andere pligten en instellingen des Evangeliums, geschieden al op dezelfde wijze, zonder hart en zonder Geest; niemand trekt er waarachtig nut van, noch wordt er een aasje heiliger en Godzaliger door. (6) De *aalmoezen* en werken der liefde, geschieden gewoonlijk van ons, met onreine handen, en met ongeloofige en onboetvaardige harten. (7) Onze *sabbatthen*, *feestdagen*, *vast- en bededagen* enz. zijn maar dagen, van dooden Godsdienst; Christus met Zijn Geest, is daar niet meer tegenwoordig, in onze plegtige vergaderingen en bijeenkomsten. (8) Onze afzonderlijke *meditatiën* zijn laauw, en onaandachtig. Onze *onderhandelingen met God* zijn koud, en zonder liefde. Onze *zamenkomsten* en *gesprekken*, over zaken des Evangeliums, zijn gewoonlijk geheel harteloos en doodig; daar is doorgaans meer *hitte* van *vreemd vuur* en van snoode zelfverheffing in, dan warme indrukken en aandoeningen des Geestes. (9) Kortom, het weinige goed, dat er nog uiterlijk bij de menschen gezien en gevonden wordt, in hun dagelijksch verkeer en wandel, dat is in den grond niet anders, dan slechts een deel heidensche en natuurlijke deugden, en eigengeregtigheden, daar zij op vertrouwen en rusten, met verachting van Christus en de genade. O! hoe waarachtig is het niet, dat alle onze *geregtigheden* voor God, ook maar *zijn, als een wegwerpelijc klee*d!

c. In de belijdenis van het volk Gods, wordt al verder geklaagd, dat zij allen *afvielen, als een blad*. Maar hoe is het volk van Nederland nu ook niet, als een *blad afgefallen*! — Daar is een menigerhande afval hier bij ons. (1) Hoe zijn wij niet afgefallen, van de zuivere waarheid des Evangeliums! hoe struikelt de oude waarheid des geloofs, hier bij ons niet op de straten! — Wat zijn er niet al dwalingen, en schadelijke vonden, van menschen leeringen, met er tijd bij ons ingeslopen! — Men heeft maar de oude Gereformeerde predikatiën, van onze vaders, bij de

tegenwoordigen, met aandacht te vergelijken; dan zal men de jammerlijke afval, en verdorvenheid in de leere, met droefheid bemerken. (2) Hoe zijn wij niet afgevallen, van onze *eerste liefde* en *ijver* voor God en Zijnen dienst. O Nederland! roept de Heere nu ook uit, *Ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten*. Openb. II: vers 4. (3) Hoe zijn wij afgevallen, van de oude *teederheid* en *vroomheid*! (4) Van de oude *eenvoudigheid*, *eerlijkheid*, en *opregtheid*. (5) Van de oude *nederigheid* en *matigheid* in de kleeding, spijsen, huizen en huisraad enz. Daar is een afval, van algemeene verbastering in Nederland gekomen, in hetgene het voor eene eeuw geweest is; — het is thans een schuim, van een geheel ontaard, en bedorven volk geworden. Indien onze vrome voorouders nu eens weder, uit hunne graven opstonden, zij zouden ons voor hunne kinderen en nakomelingschap niet meer willen erkennen. (6) Wij zijn ook niet minder afgevallen, van onze *voorzigtigheid*, *dapperheid*, *strijdbaarheid*, *zeemanschap*, *magt* en *heerlijkheid*, en *luisterrijk aanzien*, bij de andere natiën der wereld. Wij zijn een verwijfd, slaphartig en versmachtend volk geworden; bedorven door weelde, luiheid en ongeregeldheid. Onze krijgsheden zijn meest alleen, uit vreemdelingen bestaande, die met onnoemelijke kosten aller wegen, in andere Landen moeten verzameld worden. Maar de Nederlanders zelven hebben geen hart noch moed, om in dezen hoogen nood, voor het Land te strijden. Wat zwetsen en praten van het werk, dat is het al, wat onze natie nu kan doen. Had het er zoo lafhartig uitgezien, met onze voorouders, wat zoude er van onze vrijheid en Godsdienst, van ons Land geworden zijn?

d Nu volgt er in der Joden belijdenis, dat *hunne misdaden hen henen weg voerden, als een wind*. Helaas! hoe waarachtig is dat van ons ook niet. (1) Wat is er niet een wind van *oordeelen*, die niet ophoudt, over ons Land te waaijen. (2) Een wind van zonden en goddeloosheden, die hoe langer hoe meer ontsteekt. (3) Een wind van *dwalingen*, twisten en verdeeldheden, in de Kerk, waardoor wij nu, als de vloed beweegd, en omgevoerd worden, met alle wind

der Leere Eph. IV: 14. (4) Een wind van *ijdelheid*, van weelde en brooddronkenheid. (5) Een wind van *hoogmoed*, *trotschheid*, opgeblazenheid, van ijdele eer en zelfzoeking, van inbeelding, van waanwijsheid, laatdunkenheden. Hoe wordt al het volk, met dezen schadelijken wind van hunne misdaden, niet *henen weg gedreven*, zonder te weten waar naar toe! — Hoe stijf waait die *wind* overal door! in de politie en raadhuizen; in de Kerk en op de predikstoelen, en allerwegen, door het gansche Land; van huis tot huis! o! droevige en beklagelijke staat van een volk, daar de Heere van geweken is!

e Hetgene daar nog verder, in deze belijdenis wordt bijgevoegd, en daar is niemand, die *Uwen Naam aanroept*, die zich opwekt, dat hij *U aangrijpe*; o! mijne vrienden! hoe waarachtig is zulks thans ook niet, van al het volk van Nederland? — (1) Wat is er thans niet eene doodelijke zorgeloosheid, verstoktheid en diepe onbekeerlijkheid, bij alle de inwoners! wie neemt er de zonden en goddeloosheden, het algemeen verval, het gevaar, de ellenden en de oordeelen, waarin wij gezonken liggen, toch met ernst ter harte? — Wie zucht en treurt daaronder? — Wie vernedert zich in het gansche Land toch, voor den Heere, met eene ware boetvaardigheid, en afstand van zonden? — Wie *roept* dien hoogen God, met vurige gebeden aan? — Zelfs de vromen en Godzaligen des Lands, waar zijn zij, die zich zelven en anderen, in dezen naren tijd der ellenden *opwekken*, om den Heere aan te grijpen? — Waar zijn onder ons, de ernstige en getrouwe voorbidders, voor het Land? — Mag de Heere nu, van ons ook niet wel zeggen, gelijk Hij klaagt, bij den Profeet Ezechiël, Kap. XXII: 30, *Ik zocht nu eenen man uit hen, die den muur mogt toemuren, en voor Mijn aangezicht in de bresse staan, voor het Land, opdat Ik het niet mogt verderven; maar Ik vond niemand*. Helaas! een ieder laat het Land maar varen en drijven, en trekt zich deszelfs ellenden er gevaar in het minst niet aan. (2) Men mag er eens van spreken, van hooren en over klagen, en op eene harteloze en sleurachtige wijze voor bidden; maar dat is het al; daar blijft het bij; niemand zoekt er meer aan te doen. —

(3) De besten laten de handen slap hangen, en zitten er flauwhartig, verdrietig en moedeloos bij neder, vol duisterheid, vertwijfeling, droefgeestigheid en bezwijking, ziende nergens eenige uitkomst noch goed herstel voorhanden; handelende in hunne praktijk, naar dat woord bij Ezechiël Kap. XXXIII: 10, *de-wijl onze overtredingen, en onze zonden op ons zijn, en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan leven?* — Wat redding of uitkomst zoule er toch nu voor ons zijn, daar de zonden nog dagelijks, aan alle kanten vermeerderen en toenemen; de genade middelen, en alle Gods oordeelen, in het minst geene vrucht doen; maar daar de Heere, hoe langer hoe meer, met Zijnen Geest en zegen van ons wijkt, en onze toestand alle dagen erger wordt?

Maar, indien het dan nu, met Neêrlands volk, al zoo droevig gesteld is, volgens deze belijdenis van onzen Tekst, wat wonder, dat de Heere nu ook, *zoozeer op ons verbolgen is*; omdat wij zoo zwaarlijk, alle te zamen, tegen Hem gezondigd hebben, en er tot op dezen dag, noch de minste boetvaardigheid, of waar berouw, of bekeering bij niemand gevonden wordt? — Wat wonder dat de Heere, bijzonder in deze laatste jaren, ons en ons Land, met zoovele zware oordeelen, van den hemel bezocht heeft, gelijk wij u, van tijd tot tijd, dat bijzonder, in onze wekelijksche bedestonden, doch helaas! tot hiertoe, met weinig vrucht, hebben voorgehouden. — Ja, wat wonder, dat wij tegenwoordig, door Gods slaande hand, in zulk een uiterste gevaar zijn gekomen, dat onze Overheden, zich niet ontzien, om zelfs openlijk, voor geheel de wereld, in hunnen biddags-brief te stellen, dat onze *staat thans, als op den oever van haren ondergang gebragt is*, en in gevaar, om alles, wat aan denzelven dierbaar is te verliezen, zoo God almachtig het, in Zijne lankmoedigheid niet kome te verhoeden. Heeft de Heere niet reeds onze geheele barriere of voormuur, en de sterkste steden en grendelen van ons Land, benevens een groot gedeelte van onze krijgsmagt en oorlogswapenen, in 's vijands handen overgegeven; en staat hij niet alle dagen, met een vreesselijk geweld, op het kleine overschot van onze magt en sterke plaatsen,

die ons nog tot onze bescherming overgebleven zijn, aan te vallen? O! hoe ras en onverwacht, zou de Heere nu niet, eene volëindiging met ons kunnen maken, en over ons dezelfde rampen en ellenden kunnen brengen, als die het Joodsche volk zijn overgekomen in Babel! — Laat ons toch niet voortgaan mijne vrienden! den kwaden dag verre van ons te stellen, en maar verder, zoo geheel zorgeloos en onboetvaardig, tegen den Allerhoogsten God, te blijven zondigen, gelijk wij, met alle inwoners des Lands helaas! tot hiertoe gedaan hebben! Want weet, en neemt het toch ter harte! (1) Dat het Joodsche volk, door even zulken wanhopigen weg, in die schrikkelijke tegenspoeden en ellenden geraakt is, daar wij van gehoord hebben. (2) Dat de maat van Neêrlands ongerechtigheid alreeds, tot eene zoodanige hoogte gekomen is; en dat wij, met onze langdurige onbekeerlijkheid, den Heere reeds zoo zwaar vertoornd hebben dat, ten zij wij eenmaal met ernst willen besluiten, het hoofd in den schoot te leggen, en ons opregtelijk te bekeeren, van onze zondige wegen, er niet anders, dan een haastig en gewis verderf voor ons allen, voor de deur staat. (3) Bedenkt! hoe lang de Heere God, onze kwade zeden nu al verdragen, en Zijne barmhartigheid en lankmoedigheid, over ons te werk gesteld heeft; en dat het nu meer dan tijd geworden is, om Hem, in ware ootmoed, en vernedering des harten te zoeken; en dat een ieder zijne zondige wegen, daar hij tot nog toe, zoo onbekeerlijk in gewandeld heeft, opregtelijk ga verlaten; en zich tot den Heere, zijnen God, aanvange te bekeeren, indien wij nog willen gered en behouden worden.

Deze dag is daartoe gesteld, en openlijk, op Gods bevel uitgeroepen; op dat geheel Nederland zich nu, in ware boete, en belijdenis van zonden, voor den hoogen God vernedere, en Hem vuriglijk om genade en bekeering, en om verlossing smeek. O! of de Heere daartoe, de hemelen eens mogt scheuren, en tot ons mogt nederkomen, met den Geest der bekeering! dat Hij, die zoo dikwerf, *vreesselijke dingen gedaan heeft, die wij niet verwachtten*, den arm Zijner Mogendheid, eens weder mogt ontblooten, om Neêrlands volk, krachtadig te bekeeren; en die af-

vallige natie, weder te brengen, tot Zijn verbond. O! mijne Vrienden! (1) dit moest op dezen dag, onze eerste en voornaamste smeeking zijn, tot den Heere, onzen God; dat Hij Zijnen Geest, van ware boete en bekeering, in Zijne grondelooze barmhartigheid, toch eens wilde uitstorten, over onze Regenten en Overheden; over Zijne Hoogheid Erf-Stadhouder; over Zijne Hoogst Vorstelijkheids Gemalinne en gansche huis; over de Leeraars, die Zijn Evangelie verkondigen, en over alle andere kerken-dienaars; en algemeen, over Neêrlands volk en gemeente, over ons, onze familien en huisgezinnen enz. Hier moesten wij den Heere, vuriglijk om bidden en smeeken; want zonder Zijnen Geest, is er geene ware boetvaardigheid, noch bekeering, en dienvolgens, ook geene behoudenis, van ons allen te verwachten. (2) Wij moesten heden ook onze, en des ganschen Lands zonden en goddeloosheden, den Heere ootmoedig belijden, en ons daarover, voor Zijn heilig aangezigt, met een waar, en hartgrondig berouw, ganschelijk vernederen; niet slechts met onzen mond en lippen; maar onze harten en zielen moesten hier, met deze boetvaardige belijdenis van den Tekst, voor des Heeren troon komen: o Heere! onze God! *wij allen zijn als een onreine* enz. Och! of de Heere zelve, daartoe eens onze oogen opende, en onze verstokte harten, door Zijn Geest wilde verbrijzelen! (3) Wij moesten dien hoogen God ook ernstelijk, en geloovig smeeken, om genade, om vergeving en verzoening, van alle onze, en des Lands zware zonden. Wij moesten tot Hem roepen, met diepe verslagenheid onzer harten: Heere! weest niet zoo zeer verbolgen, *en gedenkt niet eeuwiglijk der ongerechtigheid!* O! hier moesten wij vooral geheel naar staan, dat de Heere toch, Zijnen regtvaardigen toorn, niet verder tegen ons, wilde laten ontbranden; maar dat Hij dien genadiglijk, van ons mogte afwenden, en met Zijne vorige gunst en barmhartigheid, tot ons mogt wederkeeren. (4) Wij moesten den Heere ook, onze zonden, ellenden en zwaarigheden voordragen; (a) onder welke droevige oordeelen wij, door onze zonden gekomen zijn, en dat regtvaardig. Wat hooge *bergen* van tegenspoeden ons, aan alle kanten omringen. Met

wat magtige, wreede en onregtvaardige vijanden, wij te strijden hebben; en hoe zij ons, als een roof, zoeken op te slokken en te verslinden. (b) In welk een uiterst gevaar, ons Land en volk nu gekomen zijn, van eerlang geheel te gronde te gaan, indien de Heere zich onzer niet ontferme, *de hemelen scheure, en nederkome*, tot onze hulp en verlossing. (c) Wij moesten zoo onzen nood aan Hem vertoonen; hoe geheel hulp en radeloos, het er aan alle kanten, in kerk en staat, binnen- en buiten Lands, met ons uitziет. (d) Wij moesten bitterlijk, daarover verlegen en bedroefd zijn, dat de Heere Zijn *aangezigt*, tot hiertoe, zoo zeer *voor ons verbergt*, dat er niet dan grimmigheid en toorn, van Hem te zien is; en dat Hij ons nog dagelijks doet vergaan en smelten, door *het middel van onze ongeregtigheden*. O! alle deze, onze droevige ellenden en zwaarigheden, moesten ons zeer gevoelig, op het harte wegen; wij moesten daarmede, geheel verlegen en bedrukt, verschijnen voor den troon der Goddelijke genade, en den Heere vurig bidden, om Zijnen dierbaren bijstand en verlossing. (5) Wij moesten, om eene genadige verhooring te verwerven, bij God blijven worstelen en pleiten, met dezelfde krachtige beweegredenen, als het Godzalige Joodsche volk, pleitende (a) op des Heeren groote magt, en op de vreesselijkheid van Zijnen toorn, waarmede Hij, al Zijne *wederpartijders*, in een oogeblik kan verderven en vernielen, en de Heidenen, *voor Zijn aangezigt doen beven*. (b) Op Zijne vorige goedertierenheid, en magtige hulp en verlossing, aan ons, en ons Land bewezen, zelfs boven alle onze hoop en *verwachting*. (c) Op de onbegrijpelijkheid, van het gene Hij, de Heere doen kan, *dien, op Hem wacht*; en op de eeuwigheid en onveranderlijkheid, van Zijne trouw en barmhartigheid, om ons te behouden. (d) Ja, ook voornamelijk op Zijn verbond met ons, hetwelk, aan Zijnen kant, onbeweeglijk staan blijft, niettegenstaande alle onze zonden en trouwloosheden; hoe wij nog heden allen *Zijn leem* zijn, *Zijn handenwerk*, en Zijn volk, dat Hij zich gemaakt, en *geformeerd heeft*; en hoe Hij nog heden onze God en *Vader* is enz. Ziet! dat verbond met onzen God, moesten wij allen te zamen, nu we-

der geloovig aangrijpen, en ons op nieuw opregtelijk daarin begeven. (6) Daartoe moest een iegelijk, zich dan nu ook, opregtelijk zoeken te bekeeren; van zijne zonden en goddeloosheden. O! Wij moeten op dezen dag, met Gods genade, ernstig voornemen, afstand van de zonden te doen. Wij moeten, in de kracht van Christus, nu een opregt besluit nemen, tegen alle zonden; en arbeiden, van nu voortaan, om als een volk Gods, waardiglijk voor Hem te wandelen en te leven. (a) Om te zijn *die vrolijken*, die ons alleen in God verblijden, en een *vermaak hebben*, in Zijne Wet. Rom. VII. (b) Om van nu af aan, niet dan *gerechtigheid te doen*, en in des Heeren regten en inzettingen te wandelen. (c) Ja ook, om den Heere te *gedenken*, op Zijne wegen; en Hem, in al ons doen en laten, altijd voor oogen te houden, en alzoo Zijner steeds gedenkende met vreeze, en eene heilige beving. (d) En eindelijk wij moesten zoeken, altijd op den Heere, onzen God *te wachten*, met eene stille gebogenheid des harten, onder Zijne oordeelen en kastijdingen: en wij moesten ons *vertrouwen*, van alles afrekken, en het alleen op den Heere stellen; en alzoo steeds zoeken te leven, in de praktijk van dat woord des Profeets Micha, VII: 7, *Maar ik zal uitzien, naar den Heere; ik zal wachten op den God mijns heils; mijn God zal mij hooren*.

Ziet daar mijne Vrienden! dit zoude de eenige en rechte weg zijn, tot onzer aller tijdelijke en eeuwige behoudenis. Och! of de Heere hiertoe, ons allen te zamen, en het volk van Nederland, met Zijnen Geest, uit der hoogte, heden mogte behulpzaam zijn! dat Hij nu *de hemelen wilde scheuren!* en tot ons, met Zijnen Geest mogt *nederkomen*. O! of wij Hem alen, ten besluite, daarom regt vurig en ootmoedig mogten bidden! Amen.

BIDDAGS-PREDIKATIE.

UIT

R O M. XI: 26.

Gelijk geschreven is, de Verlosser zal uit Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

Het is een wonderlijk woord, dat de Heere, onze God heeft gesproken tot Zijn volk, en geloovige Kerk hier op aarde: *en Ik zal u mij ondertrouwen in eeuwigheid*. Hoz. II: 18. Dat is: Ik zal een eeuwig trouw-, of huwelijks-verbond met u maken, dat onverbrekkelijk zal zijn, en door alle eeuwen heen zal duren, en nooit zal eindigen. Dit heeft onze gezegende en dierbare Zaligmaker nog nader bevestigd, met Zijn eigen mond hier op de aarde, toen Hij aldus afscheid nam, van Zijne Kerk en geliefde bruid, bij Zijne glorierijke hemelvaart: *en ziet! Ik ben met ulieden, alle de dagen, tot de voleinding der wereld*. Matth. XXVIII: 20. — Als of Hij zeide: Ik ga nu wel lichamelijk naar den hemel, en zal daar voortaan ook altijd blijven, tot den grooten dag, van de weder oprigting aller dingen; nogtans zal ik daarom, niet minder met mijne Godheid, genade, Majesteit en Geest, altijd bij mijne Kerk zijn, welke ik hier laat op de wereld, en zal bestendig aan haar verbonden blijven; Ik zal mijn geloovig volk, in eeuwigheid niet begeven noch verlaten; *bergen zullen wijken* enz. Jes. LIV: 10. O! wat is dat niet, een wonderlijk dierbaar, en troostrijk woord! daarin alleen, ligt toch al het heil, van de Kerk Gods, hier op aarde. — Als zij slechts dit eene Goddelijke Woord, *Ik zal u mij ondertrouwen in eeuwigheid*, kwijt was, dan was zij alles kwijt; en dan zou de Satan wel ras, zijne